

2023-04-13

Brottsofferjouren Sverige
Hammarby fabriksväg 25, 6 tr
120 30 Stockholm
info@brottsofferjouren.se
www.brottsofferjouren.se
Växel: 08-644 88 00
Brottsofferstöd: 116 006

Yttrande avseende SOU 2020:67 Vägar till ett tryggare samhälle

Diarienummer Ju2022/03613

Inledning samt generella synpunkter på utredningen

Brottsofferjouren Sverige (BOJ) är principiellt positiv till utredningen. I vårt yttrande kommer vi att begränsa oss till de avsnitt som mer specifikt avser brottsofferområdet.

Generellt genom utredningen vill vi särskilt belysa vikten av att se skillnaden mellan de olika perspektiven där BOJ vill framhålla att det är *barnets perspektiv* och därmed dess egna åsikter som ska prioriteras i enlighet med artikel 12 i Barnkonventionen. Detta behöver ske på alla olika nivåer i det brottsförebyggande arbetet rörande barn och unga. Barnkonventionens artikel 2 om icke-diskriminering måste också beaktas i alla delar där barns individuella behov ska finnas med tidigt i planeringen i såväl beslutsfattande som i konkreta åtgärder.

BOJ ser positivt på att beredningen lyfter fram civilsamhällets viktiga roller och funktioner i det brottsförebyggande arbetet. BOJ är en ideell lågröskelverksamhet som varje år når ut till många brottsutsatta, vittnen och anhöriga på ett sätt som kan vara svårt för det offentliga samhället. För barn och unga kan det vara en avgörande skillnad att även anonymt kunna vända sig till en civilsamhällsorganisation för brottsofferstöd jämfört med att kontakta en kommunal verksamhet. Civilsamhället fyller därför i flera hänseenden en viktig funktion och behöver ses som ett viktigt komplement till det offentliga.

I det fall det blir aktuellt att Socialstyrelsen gör en kartläggning över vilka verksamheter som redan idag ger brottsofferstöd vill BOJ lyfta fram att Brottsofferjouren har lång erfarenhet av att ge stöd till brottsutsatta, vittnen och anhöriga. Idag finns 63 Brottsofferjourer runt om i hela landet som varje år ger stöd till mer än 50. 000 brottsutsatta, vittnen och anhöriga. Oavsett vem man är eller var man bor så ska alla som söker stöd hos BOJ få en skyndsam kontakt, ett likvärdigt bemötande och stöd av hög kvalitet. Allt detta är helt i linje med EU:s brottsofferdirektiv. Förutom att ge medmänskligt stöd per

telefon, via chatt och fysiska möten finns vi också på plats i Sveriges domstolar för de vittnen, brottsutsatta och anhöriga som befinner sig där.

Genomgående i utredningen saknar vi en hänvisning till EU:s brottsofferdirektiv. Sverige har ratificerat EU:s brottsofferdirektiv och är således skyldiga att följa de krav direktivet ställer. Här fastslås bland annat brottsoffrets rätt till information, rätt till skydd och rätt till stöd och hjälp när en person utsatts för brott. Direktivet lyfter särskilt fram att barn som är brottsoffer bör betraktas och behandlas som fullvärdiga innehavare av de rättigheter som fastställs i direktivet.

8.2 Trygghetsberedningens övergripande bedömningar samt vissa förslag om våld i barns och ungas nära relationer

Brottsofferjouren instämmer i Trygghetsberedningens bedömning om att barn och unga bör uppmärksammas i högre utsträckning i det brottsförebyggande arbetet på nationell nivå. Forskning visar att tidigt stöd till personer som utsatts för brott är en framgångsfaktor i det Brottsförebyggande arbetet och kan således också minimera risken för viktimisering. Här måste skolan liksom andra verksamheter som möter barn och unga bli bättre på att uppmärksamma barn som far illa eller riskerar att fara illa.

8.2.2 Barn som är i riskzon behöver upptäckas i tid

Brottsofferjouren ser ett behov av en ökad och samlad kunskap om vilka insatser som finns tillgängliga på såväl regional som lokal nivå. När en stödsökande vänder sig till Brottsofferjouren för stöd är det viktigt att samverkan kan ske med offentliga lokala aktörer för att kunna hjälpa barnet eller ungdomen vidare. Därför instämmer BOJ tillfullo i utredningens förslag att alla inblandade har en väl inarbetad och fungerande samverkansform. Detta för att kunna leva upp till barnkonventionens artikel 6 om barnets rätt till liv och utveckling.

BOJ vill framhålla vikten av att skolan och andra verksamheter som möter barn behöver ta ett större ansvar för att orosanmälningar görs när det finns en misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Väl utarbetade rutiner för detta måste finnas. BOJ har exempelvis tagit fram en intern policy för orosanmälningar som är ett obligatoriskt moment i brottsofferjourens interna grundutbildning i barnkonventionen. Vår erfarenhet är att orosanmälningar behöver ske oftare och tas på större allvar än vad som görs idag. Socialtjänsten ska se till att barn och unga får det stöd och den hjälp de har rätt till. För att kunna göra det behöver de hjälp att uppmärksamma barn som kan fara illa. Där fyller vi och alla andra vuxna som möter barn en viktig funktion. Att anmäla sin oro är ett sätt att ta ansvar för barnet och vi menar att såväl kompetens som kapacitet att hantera orosanmälningar behöver ses över och tas på större allvar. Socialstyrelsens förslag om att orosanmälningar ska sparas under en viss tid och göras sökbara kan vara en del i att uppnå en mer systematisk och ändamålsenlig uppföljning av orosanmälningarna. Vi känner tveksamhet om en orosanmälan ska sparas under en endast begränsad tid.

Den bör finnas tillgänglig för granskning även under lång tid efter att den upprättats.

Vi instämmer i förslaget att regeringen ska ge lämplig myndighet i uppdrag att sprida kunskap om våld i barns och ungas relationer med syfte att uppmärksamma fler på våldet och sprida information om vilket stöd som finns att få. För att kunna ta del av stöd och hjälp är det avgörande att målgruppen har kännedom om vilket stöd som finns att tillgå. Här måste information anpassas till målgruppen både vad gäller språket och att nå ut till barn och unga.

Brottsofferjouren håller med om det som trygghetsberedningen lyfter angående att många unga känner osäkerhet om vad som kan uppfattas som sunt i en nära relation eller när ett beteende passerar gränsen till en brottslig handling. Det är inte ovanligt att Brottsofferjourens stödpersoner behöver påtala för barnet eller ungdomen att denne utsatts för ett brott. Gränsen för vad som kan tillåtas, inte minst när det rör sig om våld i ungas nära relationer. Det kan i sin tur innebära svårigheter för omgivningen att upptäcka våldet.

En särskild kraftsamling för att förebygga att barn och unga involveras i gängkriminalitet

8.3.1 Ett större statligt ansvarstagande

Vi ser positivt på förslaget i sin helhet och instämmer i att staten behöver ta ett tydligare ansvar för lokal kompetens och förankring. BOJ vill särskilt framhålla vikten av att det i föräldraskapsstödet finns ett tydligt barnrättsperspektiv.

Stöd till brottsoffer

Som beredningen framhåller är utsatthet för brott inte enbart ett trauma i sig. Det kan också vara grogrunden för egen kriminalitet, inte minst när det gäller barn som bevittnar våld i hemmet. Ett tidigt stöd till brottsutsatta är en skyddsfaktor och forskning visar att det kan minska viktimisering. Detta har särskild stor betydelse när det gäller barn och unga, både när det gäller att bli utsatt igen men även att utsätta andra.

9.2.1. Förslag på området våld i barns och ungas nära relationer

BOJ ser positivt på de förslag som Trygghetsberedningen föreslår. Vi vill emellertid tillägga att uppmärksamhet bör riktas mot syskonvåld och kompisvåld som måste beaktas när det gäller våld i ungas nära relationer och inte enbart ungas parrelationer. Oavsett om det gäller syskonvåld, kompisvåld eller våld i ungas parrelationer är BOJ:s erfarenhet att de unga ofta inte ser våldshandlingarna som lagbrott vare sig av den våldsutsatta eller av våldsutövaren. Här krävs det informations- och utbildningsinsatser utöver stödinsatser.

Barn som har bevittnat eller utsatts för våld i nära relation behöver bli mer lyssnade på genom hela rättsprocessen. Detta helt i enlighet med

Barnkonventionen. I Jämställdhetsmyndighetens rapport ”Uppgifter om våld är inget undantag” framkom att barn så små som i 3-årsåldern tydligt och klart kunde uttrycka sin vilja och sina upplevelser.

9.3.1. Förslaget om att sprida kunskap om våld i barns och ungas nära relationer

BOJ instämmer i Trygghetsberedningens förslag men vill även särskilt framhålla att de största kunskapsbristerna finns inom hedersrelaterat våld och förtryck samt vid våld i ungas parrelationer. Här behövs stora kunskaps-
höjande insatser både hos socialtjänsten, skolan, rättsväsendet samt hälso- och sjukvården.

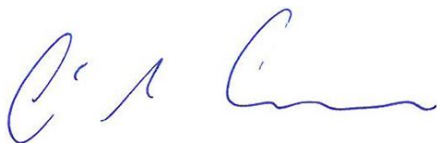
9.3.2. Förslaget om att kartlägga insatser till dem som utövar eller utsätts för våld i barns och ungas nära relationer

BOJ framhåller vikten av att idéburna organisationer beaktas i kartläggningen, då vi uppfattas som lågtröskelorganisationer av stödsökande. Det innebär att ideella organisationer oftast är betydligt lättare att uppsöka än myndigheter som socialtjänst, kommunala stödcentra, polis eller hälso- och sjukvård. Det finns många gånger en stor oro hos unga för konsekvenserna av en myndighetskontakt. Många unga framhåller att de föredrar att prata med någon som gör det helt ideellt.

9.6 Konsekvenser för barn och unga

BOJ ser positivt på att man föreslår att det görs en konsekvensanalys utifrån ett barnrättsperspektiv. Vi är även positiva till att civilsamhället lyfts fram som betydelsefullt. Det är viktigt i sammanhanget att poängtera att också prata direkt med dem det berör. Detta är en förutsättning för att nå fram till vad som är bäst för barn. Som vi tidigare nämnt måste utgångspunkten alltid vara barnets egna perspektiv.

Föredragande i detta remissvar har vice förbundsordförande Monica Ekström, verksamhetsutvecklare Barn och unga Emelie Knifström samt verksamhetsutvecklare Våld i nära relation Heléne Carlsson varit.

Sven-Erik Alhem
Förbundsordförande
svan-erik.alhem@boj.se

Fredrik Mellqvist
Generalsekreterare
fredrik.mellqvist@boj.se